

„EDINOST“

izhaja po trikrat na teden v štirih izdanjih ob torkih, četrtnih in sobotah. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerka pa ob 7. uri večer. — Obojno izdaje stane: za jeden mesec .f. — 30, izven Avstrije f. 1.40 za tri mesece .f. 2.00 — „f. 5.00 — za pol leta .f. 10.00 — za vse leto .f. 18.00 — Na naročbe brez priložene naročilne se ne jemlje ozir.

Posamično številko se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 2 nč., izven Trsta po 3 nč. Sobotno večerko izdanje v Trstu 4 nč., izven Trsta 5 nč.

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

Oglas se računa po tarifi v petih; za naslove z dohodnimi davki se plačuje prostor, kolikor obsega zavezujoče vrste. Poslana osemstnice in javnozavale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu: ulica Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejema. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacijo in oglašje sprejema upravnništvo ulice Moline picolo št. 3, II. nadst. Odpisne reklamacije so proste poštnine.

„F. edinstvo je moč!“

Koalicija in obče gospodarstvo.

Pristaši in slugi koalicije so toliko časa opisovali in povdarjali njeno plodovitost v pogledu obče gospodarstvenih vprašanj, da se je končno ta vera nekoliko razširila in utrdila tudi med širšimi množicami. To opazujemo sosebno pri skupni konserv. stranki; kolikor se drži koalicije, zagovarja poslednjo tudi z kazanjem na njeno gospodarstveno silo. Na Slovenskem je bil te dni izvoljen v državni zbor zastopnik, ki je kot kandidat izjavil se za koalicijo sosebno tudi zaradi ekonomskih dobičkov, ki jih je obečal volilcem. Slovenska frakcija Hohenzollernskega kluba se ob vsaki priliki trudi, da bi dokazala, koliko morejo v gmotnem pogledu Slovenci doseči baš od koalicije. Nasproti oznanjevalcem take vere v koalicijo pa ne moremo biti indiferentni, prvič, ker je ta vera kriva, drugič, ker odganja občinstvo s stališča pravičnega političnega mišljenja ter pospešuje ravno to, kar hoče protislovanski sistem doseči s pomočjo koalicije.

V resnici je že napaka v tem, da se gospodarstvena vprašanja cenijo in postavljajo višje, nego pa politični interesi. Poslednji so v obče toliko mogočni, da oni podreajo in dosledno potem tudi urejajo ekonomiska in z njimi združena socialna vprašanja, ne pa narobe. Slovanom avstro-ogerskim je po takem gledati najprej na politiko, na politični sistem in potem se le na podrejeno gospodarstveno politiko. Ta dolžnost ostaja celó v slučaju, da bi bila parlamentarna večina ugodna izključno ekonomskim interesom.

Te ugodnosti pa pri koaliciji v odločilnih ekonomskih vprašanjih ne zasledimo in pri značaju njene sestave tudi ne moremo zaslediti.

Koalicija je nastala, da bi zaprečila tako volilno reformo, ki bi se raztegnila na širše množice naseljenj; ona se je torej sestavila v zaščito kapitalističnih strank, bodi si zemljiškega veleposestva, velike obrti, ali velike trgovine. Le posredno in sekundarno se je izrekla koalicija tudi za zaščitanje dosedanje nacionalne in politične posesti. Menčesterska židovsko-liberalna stranka bi si brez povdarjanja nacionalnih interesov izpodkopala tla, ona je stalno in dandanes še bolj, nego za prejšnjih dob, prisiljena v interesu svojega obstanka zagovarjati specialno nemško-nacionalno politiko.

Poljsko plemstvo se vzdržuje ne le s pomočjo občega sistema, kateri je podpira za svoje svrhe, ampak tudi s tem, da moti poljsko naseljenje s pretvezo zaščitanja nacio-

nalnih interesov poljskega naroda. Češko veleposestvo in plemstvo ima svojo oporo v konservativnem klubu sosebno radi tega, ker ni v tolikem nasprotju proti malemu kmetijstvu, kakor židovsko-liberalna stranka. Drugače pa ima dandanes isto plemstvo, ko na svojih posestvih razvija tudi veliko obrt, mnogo interesov, ki so analogni in jednaki z interesi požidjene nemško-liberalne stranke. Ta stranka, češko in poljsko plemstvo spadajo v jedno samo kapitalistiško skupino, in ta skupina sestavlja sedanjo koalicijo. Konservativci, ki zastopajo malo kmetijstvo in v obče takozvane male ljudi, so le pritlikava kapitalistiški skupini, in vsled tega ne morejo nič posebnega doseči v interesu tistih „malih ljudi“, katere hočejo zastopati.

(Konec prih.)

Politiške vesti.

Revolucionarna poljska mladež. V Tarnopolu (Galicija) je pričela večeraj porotna razprava proti 26 bivšim gimnazijalcem in učiteljskim pripravnikom, zatoženim veleizdajstva in udeležitve tajne, revolucionarne zveze. Dotični mladeniči bili so namreč člani tajne, revolucionarne zveze „Organizacija“, čije namen je bil, uporabljati vsa irenditiška sredstva, da se zopet ustanovi poljsko kraljestvo. V ta namen morali so članovi „Organizacije“ podpihovati mladino in ljudstvo po deželi in v posebnih predavanjih netiti skrajno sovraštvo proti Avstriji, Rusiji in Prusiji, da bi se Poljaki dvignili z orožjem v roki in si priborili „svobodo“. Oblasti so doznale o tej zvezi vsled tega, ker je eden članov iste pri spovedi povedal razne dogodke v učiteljsku; spovednik je nasvetoval mladeniču, da naj te dogodke naznaní vodstvu, kar je dotičnik res storil. Pričela je vsled tega disciplinarna in pozneje kazenska preiskava. Razprava bode trajala bržkone teden dni. Večeraj so zaslišali 8 kolovodij te zveze, toda vsi taje, da bi bili člani „Organizacije“.

Različne vesti.

† **Marijana Grmek.** Danes zjutraj umrla je pri sv. Ivanu gospa Marijana Grmek, mati učitelja g. Antona Grmeka. Žaljujoči rodbini izrekamo naše iskreno sočutje.

Škof Glavina. Kakor znano boleha naš prevzvišeni vladika tržaški že dlje časa. Večeraj popoldne se mu je stanje tako poslabšalo, da se je bilo bati katastrofe. Na srečo pa se mu je po noči obrnilo zopet na bolje in je

tega še nesreča v hiši. Gospa Marta gine mi dan za dnem, ko sneg na solcu. Čemerna in muhasta; posti se in moli, moli in posti. Niko, ljubljene materin in materina slika — mrtvi hladnokrvnež — ne makne se izza peči. A Pavel — starejša mladika Gregorjančevega roda — lahkomslec je, svoje glave, svoje volje a vrela kri. Do meseca bi se popel, da mu priloži lestve. „Vrela kri, praviš,“ presekala mu je besedo Vramec, „rojeni sin svojega očeta.“ „Varaš se prečastni. Ni Pavle to, kar sem jaz, to je, kar sem jaz bil. Ako sem vrela krvi in trdne volje, nisem trošil svojih muk zastonj. Vsa moja sila, vse moje prizadevanje vgajalo je jedino le svrhi: — na slavo in korist mojemu plemenu. Imenje naše otel sem sabljoj iz krempljev lakomnih sosedov, in kar sva pridobila jaz in pokojni mi gospod oče, misli sem, da pričuvajo in razšire mi sinovi. Ali žalibog! umira mi staro steblo. Pavle kolovrati brez glave po svetu, gledaje vedno v oblake klati stranpotice, a o žembiti neče niti čuti. Propada moja hiša, propada. Vrh tega pa še nadloge izven hiše.“

nada opravičena, da okreva zopet. Z nami vred prosijo vsi verniki škofije, da nam milostni Bog še dolgo ohrani dobrega pastirja.

Sami sebo bijejo po zobeh! Pod tem naslovom nam pišejo: Prav ste storili, gospod urednik, da ste se le malo pošalili iz našega „Il Piccolo“, ko je to glasilo tržaških čenč hotelo na tako zares le smešen način vzkratiti in potajiti važnost po posl. Spinčiču in Laginji sklicanih shodov. Pa tudi res: kdo bi se neki zaresno bavil s — komedijasi. Taki ljudje pač res ne zaslužijo, da bi se človek jezil radi njih in če že stopiš v dotiko z njimi, Bog ne daj pozabiti, vzeti seboj primerne porcije dobrega humora.

In vendar ima vse to, resnim in razsodnim ljudem le smešno zvijanje, tudi svojo resno stran, ako pomislimo, da imamo med našim italijanskim ljudstvom razmerno veliko, preveliko število nerazsodnih ljudi, ki brez-pogojno verujejo vsako budalost in bodisi najdebelejšo laž, ako so jo le čitali v „Il Piccolo“ ali kakem drugem istemu sorodnem listu. Italijanski listi pa, dobro poznajoči ignorancijo velikega dela italijanskega občinstva, zlasti v nižjih slojih, izkoriščajo to nevednost na najbrezobzirnejši način: uprav nerazsodnost italijanskega občinstva je najnevarnejše orožje v rokah nasprotnih hujšakov.

Vsaka besedica v italijanskih listih, kadar koli pišejo o nas Slovane, je tendenciozno pobarvana v tem smislu, da mora italijansko ljudstvo soditi o nas najneugodnejše. Na uprav peklenski način vzbujajo ta italijanska glasila v italijanskem ljudstvu domnevanje, da smo mi Slovani barbarska druhal, ki bi hotela uničiti italijansko kulturo, — druhal, ki jo teba tlačiti in uničevati brez-pogojno. (Konec prih.)

„Požigalčeva hči.“ Jako srečna je bila misel vodstva dramatičnega odseka pri „Tržaškem Sokolu“, da bi trebalo spraviti na oder večjo igro resne vsebine in da je v to izbral igro v 5 dejanjih „Požigalčeva hči“. Mnogi so sicer dvomili, da bi se mogel posrečiti tak „eksperiment“, toda uspeh gledališčne predstave od minole nedelje v dvorani „Sokolovi“ poučil je temeljito vse te dvomiljvece, da ima naš dramatični odsek ne le potrebnih močij za uprizoritev večjih predstav, ampak tudi, da je naše občinstvo dovoljno za igrokaze resne vsebine. Predno omenimo na kratko posamičnih ulog, naglašati nam je, da je bila igra „Požigalčeva hči“ jako dobro študirana in lepo inscenirana ter je bil ensemble tako dovršen, kakor je sploh mogoče pri predstavah z — diletati. Vsi, vsi,

„Kako to misli tvoje poglavarstvo?“ prašal je izvedljivo kanonik.

„Kako? Posli ne teko tokom, kojim bi jaz brodit hotel. Kar se počenja po našej kraljevini, ni mi po volji. Glej vendar Draškovića! Moder je kakor knjiga, gladek kakor beneško steklo, sladak ko cipersko vino, koje ti glavo zmeha. Bršljan je on, ki se vsakega prijemlje, povsod propenja, ali ni hrast, da stoji sam o sebi, da ustavlja burjo, koja je udarila na Hrvasko. Preveč se klanja dvorske gospodi, preveč pisari v Beč. Jaz — jaz mu ne dajem vere, banstvo ni mu nego lestva, da se popne više in više. Ni je li lani vspel se od zagrebske na gjursko biskupsko stolico? Čemu to? Varuje li on slobodščine in koristi hrvatske in slavonske gospode? Ne verujem. Dokler je Fran Frankopan banoval zajedno z njim, zaupal sem jima, ker je bil knez modruški, duša kakor steklo, a junak brez para. Dá, tedaj bil sem tudi jaz krilat zmajčič, in kjerkolj se je vila banska zastava, ni pomolil Turčin dvakrat glave pred menoj. Kakor arhangelj hudiče iz nebes, podil je Fran Turke iz dežele, in ni so ga zastonj krtili „ščitom

igralci in igralke, so storili svojo dolžnost, a nekateri so se povzdignili celó nad višino diletantskih zmožnosti, tako, da se je predstava vsrila gladko nad vse pričakovanje. Občinstvo je bilo kar oduševljeno in je ne vemo koliko krat izzvalo igralce in igralke po dovršeni predstavi in med predstavo.

O gosp. Borovšča k o v u smo vedeli do sedaj, da je nepreprečen v komičnih ulogah, ali minolo nedeljo nam je pokazal, da une mojsterski izvajati tudi resne uloge. Ako se mu je kdo zasmel ob njega prvem nastopu, pripisati je to le dejstvu, da ga je občinstvo poznalo do sedaj le kot izbornega komika. — Tudi g. Trnovski nas je uveril, da se čuti na odru doma. Uprav temu gospod se je zahvaliti v družbi z g. Grebencem, da se je igralo toli točno. — Miroslav je igral ulogo grobokopa naravno in primerno resno. — Vse nade pa je daleč nadkrilila g. Deklevova, ki je žela obilen aplavz posebno po sceni, ko se poslavlja od doma in očeta, katero sceno je izvela uprav dramatičnim efektom. Sploh je posebno ugajala njena mimika. Še par takih nastopov in prištevali jo bomo našim najboljšim igralkam. — Gospod. Šmitova je igrala, kakor po navadi, povsem neprisiženo in naravno. Istotako moramo pohvalno omenjati gospodičini Milavčeva in Gržinova. — Gg. Prunk in Škabar sta popolnoma zadostila svoji nalogi, g. Bartelj pa je dosojanstveno igral ulogo sodnika.

Gosp. Sajević je imel jako težko ulogo krojaškega pomagača, kajti bil je skoro ves čas na odru. Rešil je svoje nalogo povsem častno in g. moramo pohvaliti tembolj, ker je to pot privkrat nastopil. — Gospod. Anderlič in gg. Podlipski, Pinter, Trnovec, Štoka „Jablanc“ in oba birača — pripomogli so po svoji moči do nenadajenega uspeha.

Kolikor smo se prepričali iz sodbe občinstva, je želja splošna, da se skoro še enkrat uprizori „Požigalčeva hči“ ter da postane ta igra še dolgo časa v repertoarju našega malega gledališča.

Konečno moramo še enkrat izreči prisrčno hvalo onim gospodom, ki se njo plačili nikakega truda, da nam prirede gledališko predstavo, kakoršne nismo videli že dolgo vrsto let.

Koncert Lucile Podgornik-Tolomei, ki bode 8. t. m. ob 8. uri zvečer v dvorani Schiller, vsrtil se bode pri sodelovanju pevke gdéne. Ide Schöntag in kapelnika Jul. Hellerja po naslednjem programu: 1. Mozart, sonata, št. 17, A-dur (Klavir in go-

hrvaškim“. Tudi on ni bil nekim ter nekim po volji. Misliš li, da je njegova smrt čist posel? Če mu je radi malega tura za uhom otekla glava, pa je on junak poginol v Zagrebu, v postelji — siromak! Prave, lečnik je temu kriv! Bog vedi. Kdo pa sedaj prav za prav banuje? Drašković? Ne. Velikivoda Karol in nemški generali. A čemu Karol, ko nam je po zakonu ban vojskovodja? Čemu vsi ti Pappendorfi, Halleki in Teuffenbachi, kedar zna hrvaška gospoda sama voditi svoje čete? Da nam bodo na pomoč oni in njih štajarska vojska? Hvala jim. Za zidovi, za oklopom, pod železnim loncem, evo junakov, da se zemlja trese od teh nališpanih meč, ali samo naj poluka turban iza grma, pomozí Bože! Turčin ne vidi nego ledja teh mušketirjev in arkelbuzirjev, a vi Hrvati gubite glave, dokler oklopniki ne požgo vaših sel in se ne napitajo vašim blagom, dokler ne pograbe kos po kosu naše banovine pod svojo komando. No glej, zabrbilaj sem se. S kratka, naveličal sem se, razskačilo me, pa dal sem svetu slovo in odšel v svoje gor-sko zavetje; nečem igrati v tem-kolu.“

(Dalje prih.)

PODLISTEK.

12

Zlatarjevo zlato.

Zgodovinska pripoved XVI. veka.

Spisal A. Šena.

II.

„Izidi tedaj svetu na oči; ti imaš volje, moči in duha. Dokaži jim jasno, da lažo oni, ki te obrekujejo, kajti veli se: kdor molči, grozi.“

„Nečem. Ni mi mari, da so se na me raztogotili, a da mi je tudi mari, kaj mi pomaga? Laži na poštenjaka: „Človeka je ubil!“ A naj se poštenjak opere, naj izide čist izpred soda, obrekovanje bode vedno odmevalo: „Ubil!“

„Ali te ne sili nič, da se lotiš dela, a okaniš nedela?“

„Nič. Vse me sili, da se okanim sveta. Že mojega gospoda očeta Ambroža tlačili so in tožili, pahnili s podbanske časti, a tožili, kakor sem ti prej pravil, tudi mene. Je li je vredno sabljoj mahnoti po tujih levih, ko te pikajo domače muhe in komarji? Je li vredno postavljati glavo na kocko za ljudi, ki ti medtem toga razruše dom? Ni. Vrh

slj). — II. Bach-Liszt, Preludij in Fuga a-moll za orglje. — III. Petje. — IV. Beethoven, sonata e-dur, op. 53 („sonata Waldstein“). — V. Paderewski: Theme varié, a-dur, op. 16. — VI. Petje. — VII. Rubinstein, Tarantela, h-moll.

Vstopnice za koncert prodaja Schmidl (Piazza grande).

Navedeni program obseza kompozicije različnih dob, od najstare (Bach) do najnovejših (Paderewski); v sredi je glavna točka, „sonata Waldstein“.

Fuga Bachova, vzorec stare klasične glasbe, je bila spisana za orglje; Liszt pa jo je priredil za klavir. V Trstu se še ni javno igrala. — Mozartova sonata je melodiozna, sveža, in je pri sonatnih večerih koncertistinj in kapelnika Hellerja odlična občinstvo. — Beethovenova sonata „Waldstein“ spada zaradi tehniških in duševnih težav k najznamenitšim in zanimivim skladbam tega velikan. Tudi ta skladba se še ni igrala v Trstu. Nove za Trst so pa tudi varijacije Paderewskega. Ta je še mlad, jako moderen poljski pianist in skladatelj, ki se odlikuje po elegantnih, poetičnih in virtuoznih komadnih za klavir (Pretekli teden je bila njegova slika z živopisom v „Illust. Leipziger Zeitung“). — Rubinsteinova Tarantela je bliščoben, ognjevit in bravuren komad pokojnega mojstra.

Na tak program bi morali listi v interesu občinstva opozarjati, in če tega ne stré, zagrešajo se proti istemu občinstvu. Gledé na koncertistinj gošpo Podgornik pa vemo že naprej, da bodo zaradi nje prezirali irendentovski listi tudi program in stvar, ker je nikdar ne imenujejo, in naj bi še toliko zaslužila pohvale. Mi smo ob tej priliki nasproti Tržaškim Slovencem in ostalim Slovanom izpolnili svojo dolžnost, drugo je zavisno pa od njih samih.

Peško društvo „Kolo“. Da se zadosti željam mlajših članov, nadaljeval se bode teoretični pouk o petji. Prihodnje vaje bodo v četrtek ob 8. uri zvečer v izobraževalnem društvu, ulica Donata št. 1. drugo nadstr. — Vabljeni so vsi člani, da gotovo pridejo k temu važnemu pouku in vaju.

Razprava proti izgredek v Piranu. Včeraj pričela je pred tukajšnjim deželnim sodiščem (v dvorani za porotne razprave) razprava proti onim rogoviležem, ki so meseca oktobra min. leta provzročili v Piranu težke izgredne in velike demonstracije proti dvojezičnim napisom. Obtoženih je 14 demonstrov, katerih imena in starost smo objavili že v 23. številki našega lista, izdane za 22. min. meseca. K razpravi pa niso prišli Julij Rossetti, Friderik Ruzzier in Romul Giraldi, kateri niso bili v preiskovalnem zaporu.

Razprava bode trajala bržkone več dni; vodi jo svetovalec vitez Defacis; sodniki so: svetovalec Huber in Dejak ter pristav Pederzoli; svetovalec Wolf je dodeljen kot nadomestni sodnik. Javni tožitelj je drž. pravdnika namestnik Chersich; branitelji so odvetniki dr. Richetti, Jos. Luzzatto, Martinolich in Baseggio.

Obtožnega pisma ne navedemo v njega celoti, ker je preobširen in ker smo svoječasno itak obširneje sporočali o dogodkih v Piranu. Omejiti se hočemo le na glavne, najvažnejše točke obtožbe.

Okrajni sodnik v Piranu ukazal je dne 17. oktobra min. l. vsled višjega naloga sodnemu slugi Franju Ruzzierju, da odstrani samostalijanski napis na sodnem poslopu, kajti napis je nadomestiti z dvojezičnim. Fran Ruzzier lotil se je ukazane mu dela okolo 1 ure pop. V tem se je nabrala na trgu gruča ljudij, ki so porogljivo razpravljali o dotični ministerski naredbi in klicali na slugo, da naj pusti napis, kjer je. V tem prišlo je nekoliko pobalinov iz šole, kateri so, idši mimo sodišča, pozvali tam stoječe ljudij, da naj se jim pridružijo in da naj mečejo kamenje na sodnega slugo. Ljudje so res storili, kakor so zahtevali pobalini in poslednji sami so tudi metali kamenje. Preiskava je dognala, da sta bila provzročitelja tega izgreda (javnega nasilstva) fantiča Josip Jug in Lucijan Zechini, kateri poslednji pa ni še 14 let star in se bode moral zatorej drugod zagovarjati. Ker je sodnik dal vendar odstraniti samostalijanski napis, nastala je velika razburjenost med ljudstvom v Piranu. Ost te razburjenosti pa se ni obrnila

le proti oblastim, ampak tudi proti drugi v isti deželi bivajoči narodnosti in proti nekaterim meščanom Piranskim, katere je ljudstvo smatralo Slovanom prijaznimi, posebno proti kanonikoma Juriju Maraspinu in Josipu Fondi. — 21. oktobra zvečer prekipela je ta razburjenost: kakih 50, bolj šim s lojem ljudstva pripadajočih oseb pridruživlo je pred hišo Maraspinovega očeta, kjer so prestrašile prebivalce dotične hiše z razgrajanjem, metanjem kamenja in kričanjem: „Vun ga hočemo! Doli se slovanskim kanonikom!“ itd. Tega izgreda udeležila sta se med ostalimi tudi Josip Jug in Romul Giraldi. Zatem se je polotila velika razburjenost vsega mesta, toda ljudstvo ni prekorajčilo postavnih mej. Mnogo pohajčev zbralo se je med tem pred sodnim poslopjem, metajoč kamenje; vsled tega razbili so več šip. Na to je prišel orožniški stražmeštar Josip Mrak s 4 orožniki ter finančnim stražnikom Franom Sabatijem in Martinom Kocijancem, da varuje poslopje. Množica je med tem ogromno narasla; orožniki morali so nameriti bodala, da so zadržali naval, kajti ljudstvo je hotelo, da se oddaljita stražnika. Na vso srečo pa ni tekla kri, česar se je bilo že bati vsled izvajajočega postopanja množice. Ta demonstracija trajala je od polnoči do 1. ure, potem je ljudstvo drvilo pred hišo Odorika Maraspina. Tam je razgrajala množica, metala kamenje v hišo in slednjič ulemila dvojce vrat Maraspinove prodajalnice in prav vandalski razbila vse v prodajalnici, raztresla in poteptala blago in je polila slednjič petroljem. Kamenje ni razbilo le okna, ampak posamični kamni prifrčali so v stanovanje in stavili domačine v veliko nevarnost.

Zatem je vrvela množica k hiši kanonika Fonde. Istega probudil je hrup in vrišč na ulici iz spanja. Kanonik je odprl okno in vprašal ljudstvo, česa želi. V istem trenutku priletela sta dva kamena, ki sta ga pogodila na prsih. Prestrašen se je umaknil kanonik. Množica je neprestano lučala kamenje in kličala: „Vun s slovanskim kanonikom!“ Fonda se je tresel za svoje življenje; v skrajni pogibelji pobegnil je čez streho v sosedno hišo, kjer se je skril. Množica je ulemila vrata Fondine hiše in kleti, udrla v klet, privabila par sodov vina na ulico in je tam razlila. Z raznim plonom obložena pridivila je množica zopet na trg pred sodišče in se vrgla na orožnike. Orožniki so dvakrat odbili naval; pri tem je bil ranjen stražmeštar Mrak: zadelo ga je poleno na nogo. Zopet je letelo kamenje, zopet je bilo razbitih mnogo šip. Zatem je skrajno besna množica drvila zopet v Maraspinovo prodajalnico in tam razbila vse, kar je bilo še neprikovanega. O zori se-le končali so izgredi.

Maraspin je imel o teh izgredih za 556 gld. 75 nvč. škode; na Fondini hiši je bilo škode za 115 gld., na sodišču za 46 gld. Preiskava je dognala, da sta bila voditelja navala na orožnike Anton Parenzan in Fran Mujesan, dve že večkrat kaznovani, zloglasni osebi. Nadalje so se odlikovali pri tem navalu Benedikt Fonda, Ivan Petronis, Ivan Vizzoli, Vincenc Fonda in Kajetan Petronio. Iste osebe udeležile so se navalov na prodajalnico Maraspinovo in hišo Fonde, poleg njih pa še razne nepoznane osebe. — Dotično noč so udrii ljudje dvakrat v cerkveni zvonik in bili plat zvona.

Z ozirom na velike izgrede, ki so se dogajali omenjeno noč, in z ozirom na izredno razburjenost množic je jasno, da so dotični izgredniki nameravali provzročiti splošen strah med ljudstvom, vsled česar bi utegnili nastati velika nevarnost za javno sigurnost. Zato se mora smatrati to početje tudi kot hudodelstvo v smislu §. 87 kaz. zak., ne oziroma se na to, da-li so provzročitelji izgredov zares hoteli izzvati nevarnost in da-li je res nastala nevarnost. Zaradi tega dejstva obtoženi so Anton Parenzan, Jernej Fragiaco, Vincenc Fonda in Romul Giraldi. Ivan Petronio obdoljuje se tudi, da se je nevarno pretil fin. stražniku Kocijancu. Dne 22. oktobra prišla je v Piran četa vojakov in ob prihodu istih bila je velika množica ljudstva na pomolu. Izmed množice pojavljali so se klici, ki so ščuvali proti oblasti in vojakom. Med ostalim bilo je slišati klice: „Fora i militari!“ „Abbasso le armi!“ „No volem tabele ščave!“ „Abbasso i ščavi!“ in „Abbasso l' Austria!“ „Evviva l' Italia!“ — Priči okrajni

glavar dr. Artur Hochegger in namestništveni koncipist dr. Bernard Karminsky izjavljati, da so te klice izustili Anton Parenzan, Fran Mujesan, Benedikt Fonda, Jurij Giraldi in Josip Petronio; priči Fran Jary in Viktor List pa sti čuli, da je tudi obtoženi Josip Jug izustil te veleizdajske klice. Julij Rossetti je obdolžen, da se je zagrozil finančnemu stražniku Franu Sabatiju s temi-le besedami: „Tudi ta je jeden izmed tistih, ki so bili včeraj z bajoneti tukaj. Čakaj ptiček! Te že vjamemo in napravimo golaš iz tebe!“

Obtožba se torej glasi na javno nasilstvo, hudobno poškodovanje tuje lasti in pozivanje k nepostavnim činom, pri Rossettiju tudi na poneverjenje (poneveril je plašč, vreden 9 gld. 50 nvč.).

Kolikor obtožencev so zaslišali včeraj, so vsi odločno tajili. Razprava je bila pretrgana ob 1¼ uri pop. in nadaljuje danes.

Policijsko. Minolo noč vtihotali so se neznani tatovi v tabakarno, ki je v hiši št. 2 ulice Porporella, vlomili mizo in ukradli za 50 gld. kolkov, za 15 gld. mark, bankovec za 5 gld., za 8 gld. drobiža, par zabojčkov smotk in več omotov duhana. Tatvina je prijavljena policiji in ista je obvestila o njej vse tabakarne, da ne bi kdo kupil ukradenih kolkov, posebna finančna komisija napravila je na licu mesta o dogodku.

Gospodarsko. Slovensko posojilništvo.

Spisal Ivan Lapajne.

Te nazore zastopa v obče tudi „Zveza slov. posojilnic“, vendar to društvo noče ničesar slišati o Raiffeisenovih zavodih in noče priporočati, da bi se nove ali stare posojilnice ravnale po zakonih z dne 1. junija 1889 in z dne 14. junija 1894. Strinjamo se v tej točki z nazori tega društva, da se Raiffeisenove posojilnice Slovencem ne priporočujejo, odobrujemo tudi uzorna pravila „zveze“ iz prejšnjih let, katerim dajemo celo prednost pred sicer obširnimi in temeljitimi uzornimi pravili, katera so letos na svetlo prišla v „letopisu“; vendar nikakor ne moremo pritrdjevati tem nazorom društva „zveze slov. posojilnic“, da bi se pri snovanju novih posojilnic omenjena nova zakona popolnoma prezirala. Dokler je bilo malo slov. posojilnic, dokler so se snovale posojilnice v velikih krajih, je bilo čisto primerno, da so se urejevale bolj po Schulze-jevih nazorih vsed katerih niso bile omenjene ne glede obsega (teréna), ne glede visokosti deležev in tudi ne glede na način posojevanja. Svobodno jim je bilo razširiti svoj delokrog na bližje in daljne okraje; svobodno jim je bilo vpeljati majhne ali velike deleže, majhne ali velike obresti, in pri posojevanju posluževati se menic ali zadolžnic ali obojih. Vse večje posojilnice ali posojilnice v večjih krajih naj bodo tudi v bodoče tako osnovane n. pr. posojilnice v Celji, Mariboru, Ptuiju, Gorici, Trstu itd. Kar se pa novih posojilnic osnuje v malih krajih ali kar je starih manjših posojilnic sredi kmetijskega ljudstva, tem pa svetujemo, da se ravnajo pri ustanovitvi, ali kadar pravila prenamejajo, ne samo po uzornih pravilih naše „posojilniške zveze“, ampak da vzamejo za podlago tudi omenjena zakona (z dne 1. junija 1889. in 14. junija 1894.) V smislu teh določeb naj ustanove povsodi posojilnice z neomejeno zavezo; kajti take dajejo veliko več porošstva in uživajo

mnogo več kredita, kakor one z omejeno zavezo. Tudi radi tega ni priporočati posojilnic z omejeno zavezo, ker se po razsodbi upravnega sodišča posojilnica ne more pozneje pretvoriti v zadrugo z neomejenim poroštvom. Ako se posojilnice nadalje ravnajo po omenjenih zakonih, ne morejo upeljati velikih deležev (namreč čez 25 gld.) in ne smejo svojega delokroga preveč razširiti, gotovo ne čez jeden sodni okraj. Nam se namreč jako primerno zdi, da se razprostira delovanje manjših slovenskih posojilnic v jednom sodnem okraju. V tem slučaju, in ako izpolni še nekatere malenkostne pogoje (raba zadolžnic), dobi posojilnica dovoljenje, da sme rabiti menični kolek (prva lestvica) pri zadolžnicah in to tudi takrat, ako je na zadolžnici več porokov. Po teh načelih je na Kranjskem že več posojilnic osnovanih n. pr. v Žužemberku, v Krškem, v Idriji, v Ložu, v Litiji itd.; zato bi želili, da bi tudi tiste posojilnice, katere se še ustanove, po teh nazorih svoja pravila uredile in da bi se tudi nekatere stare posojilnice z neomejeno zavezo po njih ravnale, kadar nameravajo svoja pravila preurediti. (Konec prih.)

Najnovejše vesti.

Dunaj 5. Poslanska zbornica je pričela splošno razpravo o vladni predlogi, tičeči se direktnega osebnega davka. Po nalogu cesarjem je bila danes v avgustinski cerkvi zadušnica vojnega reda Marije Terezije za pokojnega nadvojvode Albrehta. Udeležili so se cesar, nadvojvoda, generali in dostojanstveniki V šotski cerkvi je bila zadušnica obeh zbornic državnega zbora, v votivni cerkvi pa gospej dunajske aristokracije.

Dunaj 5. „Wiener Zeitung“ objavlja ministersko naredbo o uravnavi z zakonom z dne 1. maja 1889. določenih plačil zistemi-zovanim učiteljem na rimsko-katoliških in grško-katoliških bogoslovnih diocenzanskih zavodih, na bogoslovnem osrednjem zavodu v Gorici ter suplentom na teh zavodih.

Trgovinske brzojavke.

Budimpešta. Pšenica za spomlad 6.78—6.78 Pšenica za jesen 1895 7.12 do 7.14 Oves za spomlad 6.16 6.18. Ri za spomlad 5.55—5.57. Koruza za maj-juni 6.24—6.28.

Pšenica nova od 78 kil. f. 6.70—6.75. od 79 kil. f. 6.85—6.80. od 80 kil. f. 6.80—6.85 od 81 kil. f. 6.80—6.85, od 82 kil. for. 6.90—6.95.

Jčmen 6.40—8.20; prosa 6.20—6.80. Pšenica: Slabe ponudbe, povpratenje živahno malo prodajalec Prodalo se je 14000 mt. st. zopet 50 nvč. dražje. Ri zopet 10 nvč. dražje, Oves 15 nvč. dražje. Vreme: mžlo.

Praga. Noradlinirani sladkor za mare f. 12.27½, maj 12.45, nova letina 12.80 zopet 1½, dražje.

Praga. Centrifugal novi, postavljen v Trst in s carino vred, odpošiljatev pravej f. 28.25—29. Mare Avg. f. 29.50 — Concassé za mare-april 29.80 — Četvorni za mare 30.75. V glavah (sodih) za mare 30.75.

Havre. Kava Santos good average za mare 92.75, za juli 93.50.

Hamburg. Santos good average za mare 77.— maj 76.— september 78.50.

Dunajska borza 8. marca 1895

	včeraj	danes
Državni dolg v papirju	101.55	101.55
„ „ v srebru	101.65	101.80
Avstrijska renta v slatu	125.10	125.15
„ „ v kronah	99.81	99.80
Kreditne akcije	397.—	398.10
London 10 let	123.80	123.50
Napoleoni	9.80	9.78½
100 mark	60.40	60.35
10 italj. lir	46.35	46.40

Nič več kašlja!

Balsamski petoralni prah ozdravi vsak kašelj, plučni in bronhijalni katar, dobiva se v odlikovani lekarni PRAXMARER „Al due Mori“ Trst, veliki trg. Poštne pošiljave izvršujejo se neutegoma.

Naznanjamo žalostno vest, da je naša ljubljena soproga, mati oziroma stara mati

Marijana Grmek roj. Renner

danes zjutraj ob 5. uri v svojem 53. letu po dolgi in mučni bolezni in previdena se sv. zakramenti mirno v Gospodu zaspala.

Pogreb bode v sredo pop. ob 2¼ uri.

Pri sv. Ivanu 5. sušca 1895.

Ivan Grmek, soprog.

Anton Grmek, sin.
Karla Ponikvar r. Grmek,
hči.

Franc Ponikvar, zet.
Antonija Grmek r. Nadlišek,
sinaha.

Nada, Vera, Vida, unukinje.

Posebna naznanila se ne razpošljejo.